

*Марат Оспанов атындағы Батыс Қазақстан
Мемлекеттік Медицина Университеті*

Кафедра: Балалар аурулары

Мамандығы: Жалпы тәжірибелік дәрігер

ИНТЕРННІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫ

Тақырыбы: Балалардағы пневмония. Әр жастағы балаларда клиникалық ағым ерекшелігі. Ажырату диагностикасы. Тиімді фармакотерапия.

Орындаған: Абатова Г.А.

Тексерген: Молдажарова Н.Е.

Тобы: 733

Жоспары:

- - Пневмония туралы жалпы түсінік
- -АХЖ-10 бойынша кодтары
- -Клиникалық классификациясы
- -Госпитализацияға көрсеткіш
- -Диагностикалық тексеру шаралары
- -Дифференциалды диагностика
- -Емдеу тактикасы
- -Профилактикасы

Пневмония- айқындылығы әртүрлі сатыдағы тыныс алудың клиникалық тұрғыдан, қызба, уыттану, тән физикальды өзгерістер мен өкпеде “жаңадан пайда болған” ошақтық- инфильтративтік рентгенологиялық дәлелдемелермен көрінетін өкпе паенхимасының жіті жұқпалы- қабынулық ауруы.

Верхнедолевая пневмония

Хаттама коды: P-P-012 “Балалар пневмониясы”

Пендиатрия саласындағы поликлиникалар үшін.

АХЖ-10 бойынша коды:

J18 Қоздырғышы анықталмаған пневмония.

J15.6 Басқа граммтеріс аэробты бактериямен шақырылған пневмония.

J15 Басқа айдарларда жіктелмеген бактериалды пневмония.

J12 Басқа айдарларда жіктелмеген вирусты пневмония.

J14 *Haemophilus influenzae* (Афанасьева-Пфейффер таяқшасы) шақырылған пневмонияю

J15.9 Бактериалды анықталмаған пневмония.

J13 *Streptococcus pneumoniae* мен шақырылған пневмония.

J15.0 *Klebsiella pneumoniae* мен шақырылған пневмония.

Қауіп- қатерлі факторлар:

- 1. Жиі кездесетін *Streptococcus pneumoniae*
- 2. Шала туылу
- 3. Тамақтанудың айқын бұзылысы
- 4. Иммундық тапшылық жағдай
- 5. Дамудың туа біткен ақаулары
- 6. Жоғарғы тыныс алу жолдарының жуық арадағы инфекциясы
- 7. Муковисцидоз
- 8. Бөгде дене
- 9. Төмен әлеуметтік- экономикалық статус
- 10. Шылым түтіні
- 11. Жасөспірімдікке дейінгі жас

Пневмонияның клиникалық классификациясы:

● **I. Пайда болуы бойынша:**

- - ауруханадан тыс
- - аурухана ішілік
- - құрсақішілік, иммундық тапшылығы бар балаларда
- - энцефалопатиясы бар балаларда аспирациялық.

● **II. Түрі бойынша:**

- - ошақтық
- - ошақты-жиналатын
- - сегменттік
- - бөліктік
- - интерстициалды.

● **III. Ағымы бойынша:**

- - жіті
- - созылмалы (6-8 аптадан жоғары)

● **IV. Ауырлығы бойынша:**

- - жеңіл
- - орташа ауырлықта
- - ауыр

● **V. Асқынулар:**

- - тыныс алу жеткіліксіздігі (I-III сатыдығы)
- - өкпелік (плеврит, абцесс, пневмоторакс, пиопневмоторакс)
- - өкпеден тыс (токсикоз, нейпртоксикоз, ОССН, ДВС,ОПН)
- - өкпе ісігі және ателектаз.

Госпитализацияға көрсеткіш:

- **I. Жоспарлы госпитализация:**

- - 5 жасқа дейінгі балаларда БШАИЖ бойынша жалпы қауіп белгілері болса;
- -амбулаторлы емнің нәтижесі болмаса;
- -асқынулар болса;
- - пневмонияның ауыр және созылмалы түрінде (10-12 аптадан асса).

- **II. Жедел госпитализация:**

- -бөгде денеге қауіп болғанда;
- -тыныс жетіспеушілігінің дамуы мен кеуде клеткасының төменгі бөлігінің кірігуі мен тыныс жиілеуі;
- -ауыр респираторлы дистресс;
- -айқын токсикоз (тамақтан, судан бас тарту,есінің бұзылуы, қызба 5 күннен астам);
- -құрыспа;
- -орталық цианоз;
- -тыныш кезде стридор (стеноз II-IV);
- - 2 айдан төмен барлық балалар.

Диагностикалық тексеру шаралары:

Жоспарлы госпитализация кезінде диагностикалық зерттеулер:

- асқынуларға күдіктенген жағдайда міндетті түрде рентгенологиялық зерттеулер жүргізеді.
- жалпы қан анализі (6 параметр бойынша);
- жалпы зәр анализі;
- құрт жұмыртқаларына тесеру.

Негізгі диагностикалық зерттеулер:

- кеуде қуысының рентгенографиясы- өкпедегі қабынуды анықтау, полисегментарлы зақымдалуды, өкпе ателектазын анықтау үшін;
- ЭКГ- жүрек зақымдалуын жоққа шығару үшін;
- жалпы қақырықты зерттеу- қабыну деңгейін анықтау;
- қақырықты бактериологиялық зерттеу және антибиотикке сезімталдықты анықтау;
- сыртқы тыныс алуды зерттеу, пульсоксиметрия-тахипное немесе гипоксиясы бар барлық балаларға жүргізеді;
- хламидиоз, Кандида тобындағы санырауқұлаққа морфологиялық зерттеу;
- бронхоскопия (бронхтағы бөгде дене, ателектаз);
- КТ (көрсеткіш бойынша);
- ЖҚА (Ег, Нв, L, лейкоформула, ЭТЖ, тромбоцит);
- УЗИ ішкі мүшелердің- паренхиматозды мүшелердің зақымдалуын жоққа шығару үшін;
- қан топтарын анықтау және резус-фактор- қан құйған немесе ауыстырған жағдайда 20% (көрсеткіш бойынша);
- ВИЧ ке қан тапсыру-ҚР денсаулық сақтау Министрінің 23 қарашада 2010жылы №907 бұйрығы бойынша;
- ЖЗА-бүйректің зақымдалуын жоққа шығару үшін;

Қосымша диагностикалық зерттеулер:

- жалпы белокты анықтау;
- қандағы белок фракциясын анықтау,
- капиллярдағы қануы уақытын анықтау-ДВС синдромын диагностиалауда,
- АЛТ анықтау-ауыр дәрежелі пневмония кезінде бауыр жұмысын тексеру;
- копрограмма- ферментативті процеске баға беру үшін;
- билирубинді анықтау- ауыр дәрежелі пневмония кезінде бауыр жұмысын тексеру.

Диагностикалық критерилері:

I. Шағымдары мен анамнез: жөтел, тамақ пен су ішуден бас тарту, еңтігу, әлсіздік.

Физикалық тексеру:

1. Жиілеген немесе қиындаған тыныс:

-2 айға дейін > минутына 60 рет;

-2 айдан – 12 айға дейін > минутына 50 рет;

-12 айдан 5 жылға дейін > минутына 40;

-5 жастан жоғары минутына 28-ден жоғары.

2. Кеуде клеткасының төменгі бөлігінің кірігуі;

3. Кызба;

4. Дем алуының қиындауы (нәрестелерде)

5. Аускультативтік белгілер (әлсіреген немесе бронхиалды тыныс алу, сырылдар, плевра үйкеліс шуы)

II. Лабораторлық зерттеулер:

Жалпы қан анализі (лейкоцитоз нейтрофильдің солға ығысуымен, лейкопения, ЭТЖ жоғарылауы).

III. Инструменталдық зерттеулер: өкпенің әртүрлі асқынуына күманданған жағдайда кеуде қуысының жалпы шолу рентгенограммасы (эмпиема, пневмоторакс,)

IV. Мамандар консультациясы: пульмонолог- созылмалы ағымда және астмоидты тыныс болған кезде;

Хирург кеңесі- деструктивті асқынулар дамығанда.

Дифференциалды диагностика

Диагноз немесе ауру себебі	Диагноз пайдасына
Пневмония	-Жөтел және жиілеген тыныс: Жасы < 2 ай > 60/ мин; Жасы 2-12 ай >50/ мин; 1жас-5жас > 40/мин; -Кеуде клеткасының төменгі бөлігінің кірігуі; - Қызба; - Аусультативті белгілер- әлсіреген тыныс, ылғалды сырыл; -М ұрын қанатының ісінуі; - уһілеген тыныс(ерте жастағы нәрестелерде)
Бронхиолит	-2 жастағы нәрестедегі бірінші астмоидты тыныс; -Бронхиолитпен аурушандылықтың мезгілдік арту кезіндегі астмоидты тыныс; -Кеуде клеткасының кеңеюі; -Ұзарған дем шығару; -Аусультативті белгілер- әлсіреген тыныс, ылғалды сырыл; -Әлсіз реакция немесе бронхолиттік заттарға реакцияның болмауы.

Туберкулез

- Созылмалы жөтел (>30 күн);
- Салмақтың нашар дамуы/ қалып қоюы немесе салмақ жоғалту;
- Оң Манту реакциясы;
- Анамнезінде туберкулезбен ауыратын науқаспен қатынаста болу;
- Рентгенологиялық белгілер- біріншілік кешен немесе милиарлы туберкулез;
- Үлкен жастағы балаларда қақырықты зерттеу кезінде туберкулез микобактериясының табылуы.

Көкжөтел

- Дірілді өзіне тән ысқырмалы тыныспен, құсумен, цианоз немесе апноэмен қатар жүретін пароксизмальді жөтел;
- Жөтел ұстамалары арасында өзін-өзі жақсы сезіну;
- Қызбаның болмауы;
- Анамнезінде АКДС вакцинасының болмауы.

Пневмоторакс

- Кенеттен басталу;
- Перкуссия кезінде кеуде клеткасының бір жағындағы тимпаникалық дыбыс;

Бөгде дене

- Тыныс жолдарының механикалық обструкциясының кенеттен дамуы (нәресте “түйілді”) немесе стридор;
- Кейде демікпелік тыныс немесе кеуде клеткасының бір жағынан патологиялық кеңеюі;
- Перкуторлық дыбыстың күшеюімен және аралықтың ығысуымен ауаның тыныс жолдарында бөгеліп қалуы;
- Өкпе колапсының белгілері: әлсіреген тыныс және перкуторлық дыбыстың тұйықталуы;
- Бронхолиттік заттарға реакцияның болмауы.

Плевраның шығуы/эмпиемасы

- Перкуторлық дыбыстың “ тас” тұйықтығы;
- Тыныстық шудың болмауы.

Пневмоцистті пневмония

- Орталық цианоз;
- Кеуде клеткасының кеңеюі;
- Жиілеген тыныс;
- “ Барабан таяқшасы” тәрізді саусақтар; аускультациялық бұзылыстар болмаған кезде рентгенограммадағы өзгерістер;
- Бауыр, көкбауыр, лимфа түйіндердің ұлғаюы;
- Ана мен балада оң ВИЧ –тесті.

Емдеу тактикасы

Ем мақсаты:

1. Өкпедегі қабыну процесін тоқтату.
2. ТЖ (тыныс алу жеткіліксіздігі), жалпы уыттану белгілерін жою.
3. Өкпе экскурсиясын қалпына келтіру.
4. Жөтелдің, жиі тыныс алу, пневмонияның аускультативтік көрсеткіштерінің жоғалуы.
5. Жағдайы мен тәбетінің жақсаруы.

Дәрі-дәрмексіз ем:

1. Температура көтерілген кезеңде- төсек режимі.
2. Адекватты гидратация (жылы көп мөлшерде сұйықтық).
3. Барынша емшекпен емізу және жасына сай тамақтандыру.

Дәрі- дәрмектік ем

1. Жалпы шаралар:

- Сәйкес гидратация (сұйықтықты мол ішу) және тамақтану;
- Қызбаны тоқтату ($>38,5$) – парацетамол 10-15мг/ кг күніне 4 ретке дейін;
- Жөтелге қарсы дәрі- дәрмекті қолдануға болмайды;
- Асмоидты тыныс алуда- бронхолитикалық ем (мысалы, сальбутамол жас бойынша дозамен күніне 3-4 рет, 5 күн бойы). Ингаляциялық түрлер таңдалады.

2. Антибактериалды ем:

- Антибиотиктер эмпериялық пероралды түрде қабылданады. Антибактериалды дәрі-дәрмектер in vitro флорасының сезімталдығы бойынша эмпериялық тәсілдің нәтижелігінде жүргізіледі. Таңдалатын дәрі- дәрмектер жартылай синтетикалық пенициллиндер, макролидтер, альтернативтілер болып табылады.

- 6 ай мен 6 жас аралығында жеңіл дәрежелі пневмония болған кезде амбулаторлы жағдайда пероралды дәрі – дәрмектермен емделеді.

- 6 айға дейінгі балаларда типті түрінде стационар жағдайында парентералды ем жүргізіледі.

- пневмонияның ауыр түрінде барлық жастағы балалар госпитализацияға көрсеткіш болып табылады.

Жеңіл дәрежелі пневмония емі:

- Амоксициллин күніне 15 мг/кг x 3рет 5 күн бойы немесе қорғалған пенициллиндер (амоксициллин+ клавулан қышқылы 20-40мг/кг күніне 3 рет).

- - Азитромицин 10мг/кг 1 күн, күніне 5мг/кг келесі 4 күн пероралды немесе кларитромицин – 15мг/кг –ға бөлшектік түрде 10-14 күн пероралды немесе эритромицин – 40 мг/кг –ға бөлшектік түрде 10-14 күн пероралды тағайындайды.
- -Амброксол сироп 1мг/5мг; 30мг/5мг; 7,5 мг/мл ерітінді;
- - Цефуроксим тәулігіне 40 мг/кг, бөлшектеп 2 рет қабылдау, 10-14 күн бойы пероралды қабылданады.
- - Цефуроксимнің ең жоғары дозасы балаларда 1,5 г
- - Ұзақ мерзімді, көп мөлшерде антибиотикпен емдеу кезінде микоздың емдеу және алдын алу үшін итраконазол ауыз арқылы берілетін ерітінді 5мг/кг/күн есебінен, 5 жастан жоғары балаларға тағайындалады..
- Пневмонияның созылмалы және ауыр турлерінде антибактериалды терапия парентеральды жүргізіледі:
- -цефтазидим 80-100мг/кг тәулігіне көк тамырға, бұлшық етке 10 күн бойы;
- - цефтриаксон 12 жасқа дейін 50-80мг/кг тәулігіне к/т немесе б/е 10 күн бойы;
- -цефтриаксон 12 жастан жоғары 1гр 12 сағат сайын к/т немесе б/е 10 күн бойы.
- Антибиотиктерді вирусты пневмония кезінде және бактериалды пневмонияның профилактикасында қолдануға болмайды.
- **Орташа- ауырлықтағы пневмония емі:**
- - бактериологиялық зерттеудің нәтижесі шыққанға дейін ампициллин 110-400мг/кг тәулігіне әр бір 6-8 сағат сайын тағайындаймыз.
- -баланың жағдайы жақсарғаннан кейін амоксициллин 15мг/кг әр-бір 8 сағат сайын немесе амоксициллин+ клабулан қышқылын 45-70мг/кг 2 рет күніне пероралды тағайындаймыз.
- -48 сағаттың ішінде баланың жағдайы жақсармаса немесе нашарлап кетсе цефалоспориндердің II-III ұрпағына немесе макролидтерге ауыстырамыз. Мысалы, цефуроксим 100мг/кг тәулігіне.
- - Егер баланың жағдайы 48 сағаттың ішінде жақсармайтын болса онда хлорамфениколды 25мг/кг әрбір 8 сағат сайын б/е немесе к/т -ға жағдайы жақсарғанға дейін енгіземіз.
- -содан кейін пероралды 10 күн бойы толық емдеу курсы жүргіземіз.
-
-

● Ауыр пневмония емі:

- -цефалоспорины step down схемасы бойынша, II-III ұрпақтары(цефотаксим 50мг/ кг әрбір 6 сағат сайын,цефтриаксон 80мг/кг күнге,цефтазидим 1-6г/тәулігіне 10 күн) + гентамицин (7.5мг/кг б/е 1рет күніне) 10күн бойы тағайындалады.
- -егер баланың жағдайы 48 сағаттың ішінде жақсармаса немесе нашарласа гентамицин (7.5мг/кг б/е 1 рет күніне)+ клоксациллин (50мг/кг б/е немесе к/т әрбір 6 сағат сайын) тағайындаймыз.
- -жағдайы жақсарғаннан кейін клоксациллинді 4 реттен күніне 3 апта бойы пероралды қабылдайды, толық емдік курсы біткеше.
- - антибиотиктердің ұзақ емдеу курсы кезінде микоздың алдын – алу немесе емдеу үшін итраконазолды 5мг/кг күнге пероралды береміз, 5 жастан жоғары балаларға.

Профилактика

- 1. Науқастар және вирус тасымалдаушылармен қатынасты шектеу, әсіресе жоғары респираторлы аурушаңдық мезгілінде.
- 2. Бетперде кию және ЖРВИ ауыратын отбасы мүшелерінің қол жууы.
- 3. Бөлмедегі оптималды ауа режимін ұстап тұру.
- 4. Дене шынықтыру шараларын жүргізу.

Әрі-қарай жүргізу

- - Егер нәресте нашарласа, сұйықтық іше алмаса немесе емшек сора алмаса, қызба пайда болса, тыныс жиілесем немесе қиындаса(анасы қандай жағдайда жедел арада дәрігерге келуін түсіндіреді) учаскелік дәрігердің 2 күн немесе одан бұрын қайта қаралуы.
- - Пневмониямен ауырған балалар диспансерлік бақылауда 1 жыл бойы тұрады (тексеруді 1,3,6 және 12 айдан соң жүргізеді).

Назар аударғандарыңызға рахмет!!!

